

Szabadon élt ő is, mint Szindbád

Születésének kilencvenedik és halálának negyvenedik évfordulóján vallomáskötet jelent meg Huszárik Zoltánról

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Nagy festő volt, mondhatnánk. Pedig grafikákat, színes rajzokat hagyott ránk. És mégis! Nincs még egy olyan festője a magyar filmművészetnek, aki nála felkavaróbb, érzékibb (mozgó)képekkel tudott volna mesélni sorsokról, lelki tájakon tett utazásokról, apró történetekről, mint ő, Huszárik Zoltán.

Születése kilencvenedik és halála negyvenedik évfordulóján majdnem ötven barátja, pályatársa, közvetlen kollégája és tisztelője vallomását adta ki Mohi Sándor Átmeneti idők című könyvében, amelyet a Magyar Művészeti Akadémia jelentetett meg e dupla évforduló alkalmából.

Beszélgetések alapján született a kötet. A megszólalók mikrofon és kamera előtt idézik meg e rövid életű és csonka életművét, ám annál súlyosabb értéket ránk hagyott, kivételes tehetséggel megáldott művészbent. Mohi Sándor kérdezett, ők válaszoltak. A könyvből azonban kimaradtak a szerző kérdései. A válaszok pedig minden esetben vallomássá forrtak össze. Formát változtattak. Személyesebbek lettek. A dialógusokból monológok nőttek ki. Papíron háttérbe vonul a kérdező, mert tudja, a megkérdezettek válaszában így is érezhetően ott van.

„Nem a munka volt nagy, hanem a feladat volt megtisztelő – közli könyve Előszavában a szerző. – Örültem, s örülök most is, hiszen fokozatosan ismerhettem meg egy zseniális művészbent. Az igazi feladat számomra a titok megközelítése volt.”

Dokumentumfilmesként kapta a felkérést Mohi Sándor, hogy visszaemlékezze beszélgetéseket készítsen Huszárik Zoltánról. 2017 és 2021 között eleget is tett e nemes feladatnak. A beszélgetőtársak közül azóta el is mentek sokan. De a kézjegyük Huszárik Zoltán hófehér vásznán itt maradt. Mint ahogy itt maradt köz-

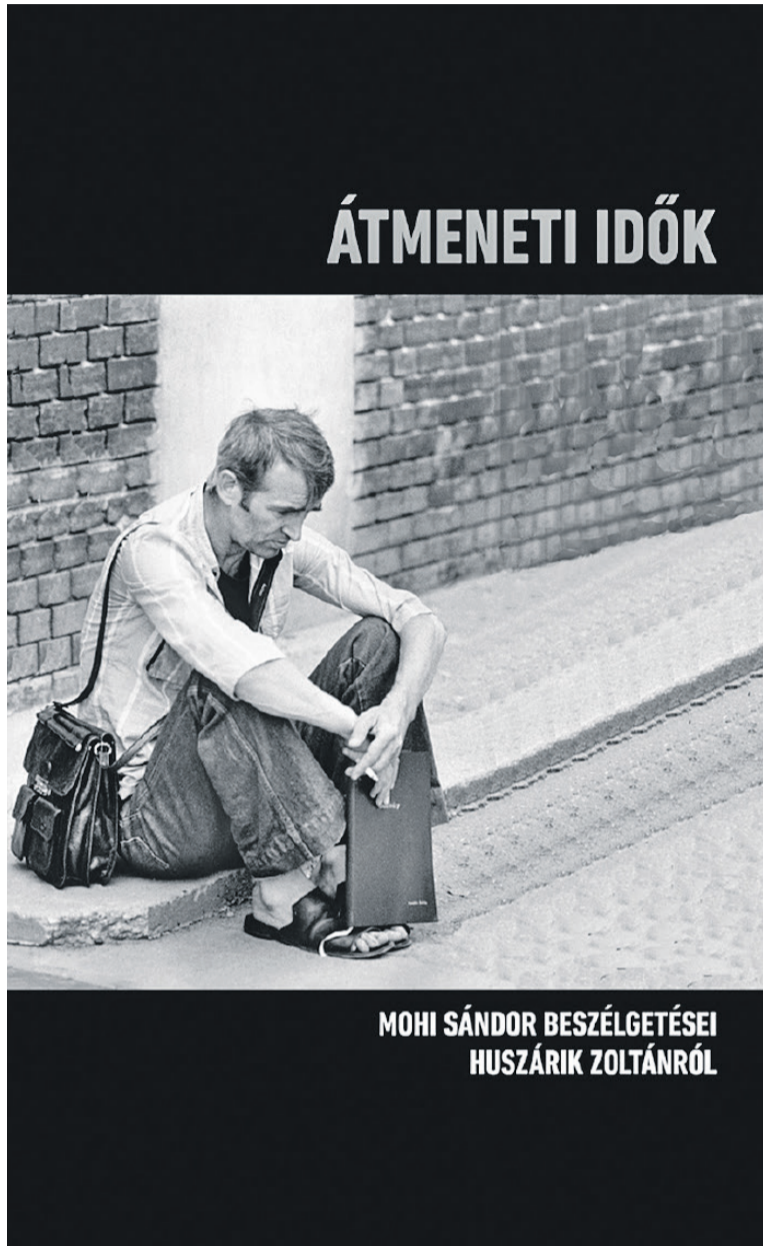
tünk ő is. Pontosan úgy, mint Kádár Kata fotóján, a könyv borítóján. Nyári ingben, farmerben és saruban, szeretett bőrtáskájával a vállán, kezében készülő filmje, a Csontváry forgatókönyvével a járda szélén ülve, mélyen magába roskadva. Emblematikus a kép. Ez mindig beugrik róla.

Harmadéves volt rendező szakon, amikor kiebrudalták a főiskoláról. Nincs elég kulák az országban? Majd lesz! – döntött a rendszer, és mehetett, akire rámutatott. Nem állt ki senki Huszárik Zoltán mellett, nem volt, aki megvédje, megmentse őt. Nyolc éve ment veszendőbe. Kőművesként dolgozott az aszódi laktanya építésénél. Volt szobafestő, építőmunkás, olajfűró, később biztosítási ügynök, majd népművelő. Időbe telt, míg folytathatta tanulmányait. De akkor már világosítóként tette a dolgát a filmgyárban.

Csodás rövidfilmek a halál kapujában várokozó öregasszonyokról, vágóhídra szánt lovakról, Amerigo Totról, a Rómában élő magyar szobrászról. Díjak Melbourne-ből, Prágából, Barcelonából, Oberhausenből, Velencéből, Berlinből, Krakóból, Tamperéből. És a két „film nagyregény”. 1971-ből a Krúdy Gyula műve nyomán készült Szindbád és 1980-ból a Csontváry. Két álomlovag Európa térképén. Csak éppen más utakon, más tájakon, más célokkal. A Szindbád már régóta etalon. Előbb-utóbb a Csontváry is az lesz. „Gyé-mántbánya van a filmben” – üzeni András Ferenc.

„Nem akartam elfogadni Huszárik halálát – emlékezik Sára Sándor, a Szindbád operátora. – Amikor temettük Domonyban, a sír mellett és előtt közvetlenül borús idő volt. És egy pillanatra kisütött a nap. És odasütött. Fantasztikus volt. Meggyászoltuk.”

Főiskolai osztálytársa, Rózsa János szerint: „Két végén égette a gyertyát. Az élet habzsolása megvolt benne mindig. Nem kímélte magát. Nem vitás, hogy sok szöveget belevet a saját koporsójába. Olyan sokirányú képessége és tehetsége

volt, hogy szerintem ő hozzá tudna szólni a mai világhoz.”

Másik főiskolai osztálytársa, Szabó István röpködő angyalnak látta.

„Krúdyt nagyon szerette. Főleg az életszeretete, az élet megismerésének, megélésének, bemutatásának

sokszínűsége és gazdagsága miatt. Mert ő is valahogy így szeretett élni. Ő is ilyen Szindbádnak élte meg magát. Egészen különlegesen, követ-hetetlenül, sok aggodást, sok szorongást okozóan, de nagyon irigylésre méltóan szabad ember volt. Titokban

vággal és csodálattal néztük az ő szabad életét.”

Bánfalvy Ágnes a Csontváryban kapott szerepet nála.

„Úgy gondolom, hogy a küldetését mindenképpen véghez vitte, amit ő képviselt, amit ő létrehozott, az mindenképpen példaértékű. Mindenki azt szeretné, hogy valami maradjon belőle, ha már a testéből nem marad semmi, és ha innen nézzük, az ő élete abszolút értelmet nyert.” Ugyancsak a Csontváryból egy másik szereplő, Drahotá Andrea megállapítása szerint a szakmán belül Huszáriknak nimbusza volt. Ő úgy lett nagy filmrendező, állítja, hogy közben megmaradt gyermeki lelkű, kedves, szeretetre méltó embernek. A bolgár színész, Iszhak Finci, a Csontváry címszereplője, aki a hírtelen távozott Latinovits Zoltán helyett került nehéz szereplőválogatás után a filmbe, kemény, szívós embernek látta rendezőjét, aki megy a magasra tűzött céljai után, miközben érzékeny, sebezhető, finom ember, költői lélek. „Művész volt, aki tudta, mit akar, de azt is, hogyan érje el a célját.”

A kötet legmeggrázóbb vallomásainak egyike Huszárik Katáé. Mellette az utolsó fekete-fehér családi fotó. Mariska néni, a nagymama, a rendező édesanyja, mellette Kata, már bakfisként édesanyja, Nagy Anna ölében, mögöttük Huszárik Zoltán, arcán büszke mosollyal.

„Apu olyan alkotásokat hagyott hátra, amelyek valahogy nem rombolódnak, nem mennek tönkre. Nem fog rajtuk az idő. Az igazán zseniális dolgok onnan ismerhetők fel, hogy száz év múlva is ugyanolyan zseniálisak. És apu ilyen filmeket, rajzokat készített rövidre szabott életében, olyan nyelven beszélt, amit mindenkinek meg kell ismernie.”

Erre céloztam az elején, amikor azt írtam: nagy festő volt. Filmeket festett raffaellói ecsettel életéről és haláláról, megörözt emlékekről és elvesztett pillanatokról, érzelmekről és érzékiségről.

Elmenetelét a Nap is megsíratta. A szerző a Vasárnap munkatársa

RÖVIDEN

Tiltakoznak Demeter kijelentései ellen

Nagy port kavart a magyar kulturális életben Demeter Szilárd miniszteri biztos Telexnek adott interjúja, amelyben egyszerre ostromozza a magyar irodalmat, színházat, könnyűzenét és filmet. Mi a Bázis – Magyar Irodalmi és Művészeti Egyesület Szlovákiában egyesület nyilatkozatát közöljük. „Sosem örömteli, amikor egy magas rangú magyarországi állami tisztviselő neveltségessé teszi magát, és műveletlenségével, hozzá nem értésével kérkedik. Főként ha ezt a magyar kulturális értékekért, a nemzeti könyvtár, a magyar könyvszakma és irodalmi közgyűjtemények integrált fejlesztéséért felelős miniszteri biztos teszi. Éppen ezért a Bázis tagjai együttéreznek Parti Nagy Lajossal, valamint többek között Arany Jánossal, Kemény Istvánnal és Rainer Maria Rilkével, továbbá az egész színházi és filmes szakmával, és nem utolsósorban a magyar irodalom 80%-ával.” Demeter, a

magyar kultúrpolitika nagy hatalmú döntéshozója azt is megjegyezte, hogy a magyar irodalom 80%-át a kukába dobna. (juk)

Travis Scott állja a temetések költségeit

Houston. Travis Scott rapsztár és fesztiváltulajdonos közölte, hogy fedezi annak a nyolc áldozatnak a temetési költségeit, akiket múlt pénteken agyontaposott a tömeg a houstoni Astroworld fesztiválon. A művész a BetterHelp szervezettel is együttműködik, hogy ingyenes lelki segítyt kapjanak a tragédiában érintettek. Továbbá visszafizetik a jegyárát a fesztivál mind az 50 ezer résztvevőjének. Nem kizárt, hogy további halálos áldozatok is lesznek, néhány fiatal ugyanis kritikusan állapotban fekszik a houstoni kórházban, köztük egy kilencéves fiú. A fesztivál promotere, a Live Nation közölte, hogy ők is a résztvevők támogatásán dolgoznak, és fedezik a sérültek kórházi költségeit. (variety, juk)

Szikora Robi Árpád-házi Szent Erzsébetről írt musicalt

Az Ég tartja a Földet – Erzsébet, a szerelem szentje címmel írt musicalt Árpád-házi Szent Erzsébetről Szikora Róbert. A szöveggönyvet nem kisebb kaliberű szerző jegyzi, mint Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke. A bemutató februárban lesz, a projektet az adófizetők pénzéből finanszírozzák.

A produkció a tervek szerint a budapesti bemutatót követően jövő tavasszal indul a Kárpát-medencében. Zsuffa Tünde író, a zenés mű alapjául szolgáló regény szerzője a produkció sajtótájékoztatóján felidézte, hogy Ferenc pápa a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus zárómiséjén két magyar szentet emelt ki: az államalapító Szent Istvánt és Szent Erzsébetet. Az író szerint a musical a hazaszeretetre fog tanítani. Arról is beszélt, hogy a művel rehabilitálni szeretné Gertrúd királynét, akit Erzsébet mellett szintén a sze-

A zeneszerző (Fotó: MTI)

relem asszonyaként mutat be. Mint mondta, a Szent Erzsébetről szóló történet megírására Szikora Róbert kérte fel. Amikor elkészült a regény,

felkérték Lezsák Sándort a dalszövegek és a szöveggönyv megírására. Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, író elmondta: húsz éve maga is foglalkozott Szent Erzsébet történetével, a regény pedig megerősítette abban, hogy a történetnek helye van a színpadon.

Szikora Róbert elmondta, hogy az 1970-es években született meg benne a Szent Erzsébet életéről szóló zenemű gondolata, amikor Tübingenben, Wartburg várában járt, majd a 2000-es években kezdett dolgozni a zenén.

A musicalben Dolhai Attila is szerepet kap, a további szerepekre november második felében szerveznek válogatást. Az előadást Cseke Péter, a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház igazgatója rendezi, és olyan fiatal művészeket szeretne kiválogatni, akik maguk is példaképek. A projektet az Emberi Erőforrások Minisztériuma több mint 156 millió forinttal, a Miniszterelnökség mintegy 310 millió forinttal támogatja. (MTI, juk)